

*Enschede:
stad met toekomst*

Verkiezingsprogramma
2014 – 2018

vastgesteld in de ledenvergadering
van 13 november 2013

Inhoudsopgave

	Inleiding	2
1	Werken in Enschede	3
	1-1 Economische versterking voor de hele regio	
	1-2 Kennispark, motor voor innovatie	
	1-3 Ruim baan voor ondernemerschap	
	1-4 De werkgever op kop	
	1-5 Van leren naar werk	
	1-6 Sociale werkvoorziening	
2	Leren in Enschede	6
	2-1 Kinderopvang en voorschoolse educatie	
	2-2 Scholen als spil in de wijk	
	2-3 Jongeren op koers houden	
	2-4 Talenten benutten	
	2-5 Kennishuis	
	2-6 Enschede studentenstad	
3	Zorg in Enschede	10
	3-1 Versterken van het netwerk	
	3-2 Thuiszorg versterken	
	3-3 Hulpverlening door frontlijnsturing	
	3-4 Welzijnswerk	
	3-5 Financiering zorg en welzijn	
	3-6 Maatwerk bij armoedebestrijding	
	3-7 Schuldhulpverlening	
	3-8 Samenwerken met maatschappelijke organisaties	
4	Prettig wonen in Enschede	14
	4-1 Ruimtelijke ontwikkelingen	
	4-2 Aantrekkelijke binnenstad	
	4-3 Cultuur en evenementen	
	4-4 Sport	
	4-5 Prettig wonen	
	4-6 Overlast en veiligheid	
	4-7 Afval scheiden	
	4-8 Veilige en fietsvriendelijke stad	
5	Bestuur en financiën	21

Inleiding

Enschede heeft in de afgelopen jaren aan de weg getimmerd. Met spraakmakende evenementen als Serious Request op de Oude Markt, het kampioenschap van FC Twente, de opvoering van de hele Ring des Nibelungen van Wagner in het Wilminktheater en het Kennispark, dat tot beste bedrijventerrein van Nederland werd uitgeroepen, lieten we zien dat we als stad wat in onze mars hebben. Enschede staat weer wat meer op de kaart.

Intussen hadden we het tij niet mee. De economische crisis en omvangrijke rijksbezuinigingen zorgden voor grote problemen. Niet alleen voor individuele inwoners in onze stad, maar ook voor de gemeente. Niettemin hebben we een goed armoedebeleid overeind kunnen houden, is niet bezuinigd op onderwijs, zijn de lasten niet verhoogd en hebben we geïnvesteerd in de toekomst van de stad.

De PvdA wil deze koers in de komende jaren voortzetten. Samen met de partners in de stad willen we verder bouwen aan Enschede. Een stad met werk voor zo veel mogelijk mensen en ondersteuning voor wie dat nodig heeft, waar je prettig kunt wonen en waar veel te doen is. Dat is de inzet waarmee we ook de komende vier jaar aan de slag willen.

We beseffen dat er veel te doen is. Het bestrijden van werkloosheid is en blijft onze grootste uitdaging. Er is een tekort aan hoogopgeleid technisch personeel, en tegelijkertijd is er aan de onderkant van de arbeidsmarkt relatief grote werkloosheid en staat het middensegment van de arbeidsmarkt onder druk. Dat is een probleem dat we móeten aanpakken. Een gezonde arbeidsmarkt met voldoende banen draagt bij aan de kwaliteit van leven in de stad als geheel. Mensen voor wie de kans op werk erg klein is, moeten worden geholpen actief mee te doen in de samenleving. Niemand aan de kant!

De komende jaren zullen gemeenten grote verantwoordelijkheid krijgen voor langdurige zorg en jeugdhulpverlening. De verschuiving van de budgetten hiervoor van rijk en provincie naar gemeenten, geeft Enschede de ruimte om zaken anders aan te pakken. Met minder geld bereiken we meer, door maatwerk waarin professionals en cliënten centraal staan. Dit is een stevige ambitie die we alleen waar kunnen maken als onderlinge solidariteit het uitgangspunt is.

De gemeente heeft de inzet van iedereen nodig. De PvdA legt ook in dit programma de verbinding met partners en inwoners die mee kunnen helpen de stad verder vorm te geven. Zij moeten uitgedaagd worden om zich bezig te houden met het besturen, de keuzes die gemaakt moeten worden en de toekomst van hun stad. Meepraten, meedenken, meebeslissen en vooral ook medeverantwoordelijk zijn. Op stedelijk niveau of in wijken en buurten: de stad maak je samen. Ieder heeft daarin zijn rol en doet waar hij of zij goed in is.

Samen werken we aan de toekomst van Enschede.

1 Werken in Enschede

Werk geeft zelfrespect, brengt zelfstandigheid mee en is de aanjager van integratie en participatie. Daarom willen we zo veel mogelijk mensen aan het werk. Een gezonde arbeidsmarkt met werk voor zo veel mogelijk inwoners bereiken we alleen als we met zijn allen werken aan het versterken van de economie. Dat doen we niet alleen op lokale schaal, maar we werken met de andere gemeenten in de regio samen op het gebied van vestigingsklimaat, infrastructuur en innovatief ondernemerschap. We verbeteren de mogelijkheden voor ondernemers om bedrijven te starten en uit te breiden. En we zetten 'werkgevers op kop': we willen werkgevers ontzorgen als ze mensen aannemen die uit een uitkering komen. Zo ontstaat een vliegwieleffect: versterking van de economie betekent meer werkgelegenheid en dat betekent versterking van de economie.

1-1 Economische versterking van de hele regio

De Twentse steden bundelen hun krachten om een aantrekkelijke vestigingsplaats te zijn voor bedrijven. In de komende periode moet de samenvoeging van de afdelingen Economische Zaken van de gemeenten Enschede, Hengelo, Almelo, Borne en Oldenzaal worden afgerond. Zo kan massa en kracht worden ontwikkeld om, samen met organisaties en bedrijven, in Twents verband meer werk in onze regio te krijgen. Ook het arbeidsmarktbeleid wordt gezamenlijk opgepakt. Een in te stellen Intergemeentelijk Overleg van de betrokken gemeenteraden geeft de kaders voor de nadere keuzes aan.

Het is belangrijk dat de Twentse steden zich verder specialiseren en niet elkaar beconcurreren. De PvdA stelt het Twents belang voorop. De economische visie van de Netwerkstad moet met volle inzet worden uitgevoerd. Gestreefd moet worden naar een gemeenschappelijk grond- en vastgoedbeleid voor de Netwerkstad. Gezamenlijke acquisitie en regionale marketing op basis van de economische visie zijn inmiddels een feit. De PvdA wil daarbij ook de Enschedese citymarketing inbrengen.

Samen werken aan de infrastructuur

De PvdA wil samen met de andere gemeenten in de regio blijven investeren in een goede infrastructuur. Dit helpt om werkgevers te behouden en om te groeien in de kansrijke sectoren. De infrastructuur in de gehele regio moet daarbij op orde zijn, waaronder wegen, havens en de luchthaven Twente. We moeten goed bereikbaar zijn over de weg, zowel via A35 en Auke Vleerstraat als via de route A1, luchthaven en universiteit. Ook de verdere ontwikkeling van Businesspark XL hoort daarbij. Dat geeft Twente groeimogelijkheden in logistiek en transport. We streven naar de vorming van een regionaal havenbedrijf.

De luchthaven Twente wordt na een lange periode van plannen maken opnieuw geopend. De PvdA streeft bij de ontwikkeling van het gebied naar een compacte luchthaven in het groen met behoud van natuurwaarden in de omgeving. Ook willen we inzetten op een goede ontsluiting van de luchthaven, via de weg en met het openbaar vervoer. Om de gebiedsontwikkeling goed aan te kunnen sturen, geven we de voorkeur aan het opknippen van het totale project in afzonderlijk te besturen projecten.

1-2 Kennispark, motor voor innovatie

De innovatieve technische en creatieve sector zijn erg belangrijk voor de kracht van de Twentse economie in de nabije en verdere toekomst. De werkgelegenheid in andere sectoren (zorg, bouw,

onderwijs, onderhoud, maakindustrie, productie, etc.) is hiervan deels afhankelijk. Kennispark Twente draagt zowel direct als indirect bij aan de werkgelegenheid in Enschede en de hele regio. We willen sterk inzetten op Kennispark Twente, omdat we verwachten dat het Kennispark tot tenminste 10.000 extra arbeidsplaatsen in 2020 kan leiden. Deze banen zullen zowel direct op het Kennispark ontstaan, als bij toeleverende bedrijven in de hele regio.

We willen hierbij vooral inzetten op het aanjagen van maatschappelijke toepassingen via het innovatiefonds. Enschede is een *living lab* voor sociale innovaties met inzet van technologie. We willen dat het Innovatiefonds financiële ondersteuning geeft als innovatieve bedrijven in Enschede mooie nieuwe toepassingen ontwikkelen op de drie speerpunten zorg, duurzaamheid en veiligheid. Dit vraagt geduld en een lange adem, want toepassingen komen niet spontaan op gang. Bovendien moeten we samenwerking zoeken met andere innovatieve regio's in binnen- en buitenland.

Zo ontstaat het beeld dat je in Twente moet zijn als je een innovatieve ondernemer bent met een goed idee: hier hebben we de kennis in huis en helpen de gemeente Enschede en de andere steden in de regio je op weg. De sterke inzet op innovatie is belangrijk, omdat zo een sterk vliegwieleffect kan ontstaan. Het is niet alleen van belang voor de bedrijven zelf, maar zeker ook voor de stad Enschede: innovatieve bedrijvigheid leidt tot werkgelegenheid. Werken aan innovatie is samen werken aan de werkgelegenheid in de stad.

Ook in de creatieve sector zien we mogelijkheden voor groei van de werkgelegenheid, als we blijven inzetten op innovatie. In samenwerking tussen afgestudeerde kunstenaars en bedrijven die ICT en nieuwe media gebruiken, kunnen nieuwe diensten en producten worden ontwikkeld. We willen ook werk maken van de werkgelegenheid in de maakindustrie en de persoonlijke dienstverlening. Dat levert banen op voor vakmensen en mensen met een middelbare beroepsopleiding. Zorg, logistiek en technologie zijn kansrijke sectoren in deze regio.

Investeren in innovatieve kennis levert op meerdere vlakken winst op: niet alleen de arbeidsmarkt in de regio wordt er beter van, maar er worden ook toepassingen ontwikkeld die een bijdrage leveren aan de maatschappelijke opgaven.

1-3 Ruim baan voor ondernemerschap

Ondernemers zijn belangrijk voor het creëren van nieuwe banen. Gelukkig zien we in de regio veel mensen die een eigen onderneming beginnen, als ZZP'er of met personeel. We vinden dat het starten van een onderneming stimulerend verdient en dat bestaande ondernemingen ondersteuning moeten krijgen om door te groeien. Jonge talentvolle (afgestudeerde) studenten van de Universiteit Twente, Saxion Hogeschool en het ROC van Twente moeten kansen krijgen om hun ideeën en inspiratie uit te werken tot hun eigen bedrijf. Daarmee worden niet alleen banen voor hoogopgeleiden gecreëerd, maar ook voor ondersteunende beroepen.

Enschede is al koploper in het terugdringen van regelgeving en het ondersteunen van ondernemers, bijvoorbeeld door het Ondernemersloket. Als er beleid wordt gemaakt dat niet zo uitpakt als bedoeld, dan moet met ondernemers worden gekeken wat anders moet. Dat vereist een proactieve en slagvaardige opstelling van de gemeente. De gemeente heeft daarbij goed contact met ondernemers om te horen wat er speelt. De ondernemer heeft daarvoor één persoonlijk aanspreekpunt binnen de gemeente.

Startende ondernemers moeten geholpen worden hun weg te vinden in het (commerciële) aanbod dat er voor hen is. Mensen met een uitkering die een goed idee hebben voor een levensvatbare onderneming, moeten ondersteuning krijgen bij het opzetten van een bedrijf en het vinden van financiering. Voor mensen met een WW-uitkering moeten er eenvoudige procedures zijn om vanuit de uitke-

ring naar ondernemerschap te komen, zonder dat men direct het recht op (een deel van) de uitkering verspeelt.

1-4 De werkgever op kop

Er bestaat geen twijfel over dat de meeste mensen die gezond zijn, het liefst zouden willen werken. Toch lukt dit soms niet, om uiteenlopende redenen. Daarom vinden we dat de gemeente mensen moet helpen die het niet alleen lukt om werk te vinden. Werkgevers durven vaak het risico niet aan, of zien allerlei regels die het moeilijk maken om een werkzoekende vanuit de uitkering te laten instromen naar een arbeidsplaats in een bedrijf. Daarom vinden we dat de focus van het gemeentelijk arbeidsmarktbeleid meer en meer ook de werkgever moet zijn. Wij zijn voorstander van het doorzetten van de 'werkgever op kop'-aanpak. We willen werkgevers ontzorgen als ze mensen met een uitkering aannemen.

Om werkgevers te verleiden mensen met afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen, moet het aantal instrumenten overzichtelijker worden. Ook willen we dat de instrumenten beter aansluiten op de behoeften van werkgevers. Die hebben in de eerste plaats erg veel last van bestaande administratieve regels. Deze moeten worden ingeperkt. En in de tweede plaats is het aannemen van werkzoekenden vanuit een uitkering een risico voor de werkgever: kan hij of zij de werknemer wel aanhouden als de economische omstandigheden slechter worden? Regels moeten het niet in de weg staan dat mensen met een uitkering ook tijdelijk werk hebben. Wat te doen als de werknemer toch niet goed past bij het bedrijf? Op deze punten willen we de werkgever op kop zetten. Hoe meer de ondernemer ontzorgd kan worden, hoe meer hij of zij bereid zal zijn werkzoekenden op te nemen in het bedrijf. Overigens dienen werkzoekenden beschermd te worden tegen misbruik door werkgevers als gevolg van hun kwetsbare positie op de arbeidsmarkt.

Goede begeleiding is daarbij van belang. Het doel is dat de inzet die werkgevers in begeleiding stoppen, wordt gecompenseerd. Wanneer werkgevers zelf niet in begeleiding kunnen voorzien, wordt die begeleiding door de gemeente geregeld. De begeleiding is er op gericht om mensen zelfredzamer te laten worden en zo mogelijk de begeleiding af te bouwen.

Werkgevers in de publieke sector moeten het goede voorbeeld geven door maatschappelijk verantwoord ondernemen ook in hun arbeidsbeleid een plek te geven. Veel grote werkgevers in Enschede zijn (semi-)overheidsorganen (politie, onderwijsinstellingen, zorginstellingen, etc.). Op hen rust een bijzondere verantwoordelijkheid. De gemeente zal zelf als werkgever een voorbeeld zijn in de kansen die zij biedt aan werkzoekenden.

1-5 Van leren naar werk

We willen naast de 'werkgever op kop'-aanpak natuurlijk ook een beleid voeren dat gericht is op de (aankomende) werknemer. Als een opleiding werkzoekenden aantrekkelijk maakt voor werkgevers, dan moet die opleiding mogelijk zijn. We willen vooral inzetten op opleidingen op het gebied waar we kansen op voldoende werkgelegenheid zien, zoals zorg, logistiek en techniek. Daarbij maken we zo veel mogelijk gebruik van landelijke fondsen (Opleidings- en Ontwikkelingsfondsen). De PvdA is voorstander van de uitbreiding van stagemogelijkheden voor werkzoekenden via een carousel van achtereenvolgende stages bij bedrijven. We willen werkzoekenden via het Werkplein en via een wijkgerichte benadering stimuleren om een bijdrage te leveren aan de samenleving.

Maar er is meer mogelijk: de aanpak in Pathmos en bij de vitale sportverenigingen in de afgelopen tijd heeft ons geleerd dat participatie ook is weggelegd voor mensen die al jaren niet meer deelnemen aan het arbeidsproces. We willen dat mensen goed ondersteund worden zodat ze kunnen laten

zien wat ze willen en waar ze goed in zijn. Dat vergroot de kans op een match met geschikt werk. Slimme inzet van ICT helpt daarbij om, zonder nieuwe bureaucratie te creëren, een integrale benadering van participatie te bewerkstelligen. Dat betekent dat we met inzet van ICT kunnen kijken wat voor pakket van een baan, ondersteuning en begeleiding voor deze persoon geschikt is.

Jongeren aan het werk

Voor jongeren tot 27 jaar die geen werk hebben of geen opleiding volgen, is een ander beleid nodig, vindt de PvdA. Het is belangrijk om bij jongeren alles uit de kast te halen om ervoor te zorgen dat ze uiteindelijk aan het werk komen. De PvdA wil daarom dat jongeren zonder werk extra snel ondersteuning aangeboden wordt en jongeren met een grote afstand tot de arbeidsmarkt passende begeleiding krijgen. Werkloze jongeren die alsnog een beroepsopleiding willen afronden krijgen daarbij steun. Bij studiekeuze is een vroege en goede praktische oriëntatie van jongeren op werk van belang, zodat zij een opleiding volgen die daadwerkelijk kans biedt op een zelfstandig bestaan. Mee-doen in Enschede is alles uit de kast halen voor jongeren.

1-6 Sociale werkvoorziening

Vooruitlopend op landelijke bezuinigingen en veranderingen is de organisatie van de sociale werkvoorziening in de afgelopen jaren geheel veranderd. De PvdA wil dat er beschutte werkplekken blijven voor mensen voor wie beschut werken noodzakelijk is. Om beschut werken voor mensen toegankelijk te houden, steunt de PvdA veranderingen om dit rendabeler te maken. Naast het besparen op de interne kosten (de zogenaamde overhead) van de sociale werkvoorziening, vindt de PvdA dat we moeten zoeken naar samenwerking met andere sociale werkvoorzieningen en ondernemingen die werk hebben dat geschikt is voor de doelgroep.

We willen dat mensen met een indicatie voor sociale werkvoorziening, als het mogelijk is, in dienst komen bij werkgevers. Gestreefd wordt naar zo veel mogelijk werkplekken bij reguliere werkgevers. Die werkgevers krijgen compensatie voor lagere productiviteit. Mensen die nu bij de sociale werkvoorziening werken, moeten bij een reguliere werkgever worden ingepast binnen de daar geldende CAO en mogen er financieel niet op achteruitgaan. Een eventueel verschil in beloning wordt door de gemeente gecompenseerd.

Er moet een goed vangnet blijven voor als het toch niet lukt. Voor de werkgever moet er de garantie zijn dat hij of zij die in die situatie niet met de brokken blijft zitten. Voor de mensen die meer kunnen dan beschut werken, maar niet aan de slag komen bij een reguliere werkgever, bestaat het instrument detachering. Daarin is Enschede een landelijk voorbeeld. Dit instrument moeten we blijven inzetten. Zo proberen we om samen met werkgevers ook de werknemers uit de sociale werkvoorziening zoveel mogelijk te betrekken bij de samenleving.

2 Leren in Enschede

Bij leren gaat het er om dat je goed wordt toegerust om deel te nemen aan de arbeidsmarkt, maar ook dat je je kunt ontwikkelen en je je talenten optimaal benut. Dat geldt niet alleen voor jeugd en jongeren, maar dat geldt voor iedereen: we zetten in op een leven lang leren. Het leerproces gaat soms met vallen en opstaan, waarbij we door te boeien en te inspireren ondersteuning bieden om te zorgen dat iedereen zich blijft ontwikkelen. Zodat iedereen kan meedoen!

2-1 Kinderopvang en voorschoolse educatie

Kinderopvang en peuterspeelzalen moeten voor iedereen betaalbaar en beschikbaar zijn. Dit stelt ouders in staat om deel te nemen aan het maatschappelijk leven in de vorm van betaald werk of op een andere wijze. Ouders van kinderen bij wie de kans op (taal)achterstand groot is, worden gestimuleerd om hun kinderen voor- en/of voorschoolse educatie te laten volgen. Voorschoolse educatie is van groot belang omdat die taalontwikkeling versterkt, leidt tot een soepeler schoolloopbaan en jonge kinderen helpt zich te ontplooien.

2-2 Scholen als spil in de wijk

Scholen werken in wijken met elkaar samen, maar ook met onder meer sportverenigingen, bibliotheek, wijkwelzijn en kinderopvang. De brede schoolontwikkeling heeft daar een belangrijke rol in gespeeld en zal dat blijven doen. Leerlingen kunnen na schooltijd in aanraking komen met techniek, sport en cultuur. Dit draagt bij aan een brede ontwikkeling en het helpt kinderen om zich ten volle te ontplooien. Meedoen komt daarna vanzelf. We vinden dat er daarom ook een kwalitatief goed aanbod van tussenschoolse en naschoolse opvang moet zijn, waarin die ontwikkeling doorgaat. Activiteiten in de zomervakantie voor kinderen voor wie op vakantie gaan niet aan de orde is, zoals de JeugdViVa, hebben een belangrijke functie. De PvdA vindt dat dit soort initiatieven ondersteund moeten blijven worden door de gemeente.

De ontwikkelingen in de jeugdzorg en de uitvoering van het passend onderwijs bieden kans om de samenwerking tussen ouders, scholen en jeugdhulpverlening te verdiepen. Hierdoor kunnen we voorkomen dat er problemen ontstaan met de opvoeding en ontwikkeling van kinderen in kwetsbare omstandigheden. We denken dat samenwerking tussen jeugdzorg en de scholen kan voorkomen dat problemen groter worden en kinderen uit huis geplaatst moeten worden. Om te zorgen dat alle kinderen kunnen meedoen, moet ook nauw worden samengewerkt daar waar de omstandigheden erg moeilijk zijn.

De PvdA vindt dat de school ook op een bredere manier kan zorgen voor meedoen. Bij onderwijs-huisvesting moet (naast duurzaamheid en sociale veiligheid) ook rekening worden gehouden met de centrumfunctie die scholen hebben in hun wijk. Schoolgebouwen moeten optimaal worden gebruikt. Zo kunnen na schooltijd bijvoorbeeld welzijnswerk, verenigingen of clubjes van burens gebruik maken van de ruimte. Bij nieuwbouw of verbouw van scholen moet in het ontwerp speciale aandacht zijn voor deze activiteiten en voor de gebruikers. De scholen moeten ook, net als andere openbare gebouwen, toegankelijk zijn voor mensen met een fysieke beperking. Zo wordt de school een brede leer- en doe-gemeenschap. De gemeente moet hiervoor voorwaarden scheppen, ook in financiële zin.

2-3 Jongeren op koers houden

Jongeren met problemen mogen geen probleemjongeren worden. Vroegtijdige signalering is de basis om erger te voorkomen. Ouders, scholen, huisartsen en jeugdgezondheidszorg komen daarbij in de eerste plaats. Ook het professioneel jongerenwerk speelt een grote rol bij het voorkomen dat jongeren buiten de boot vallen. Goede opvoedingsondersteuning moet laagdrempelig en toegankelijk georganiseerd worden en de ouders bereiken die deze nodig hebben. De focus moet liggen op preventie en het bieden van ondersteuning, met name op stadsdeelniveau. In dit beleid kunnen ook (vittale) sportverenigingen of andere amateurverenigingen, zoals muziek- en speeltuinverenigingen die veel jeugd onder hun leden hebben, een rol vervullen.

Waar nodig wordt een vangnet rondom het gezin gebouwd waarin alle gezinsleden onderdeel van de aanpak zijn: één gezin, één plan. Dit sluit aan op de wijkgerichte benadering en frontlijnsturing. Organisaties die actief zijn in de jeugdzorg moeten niet alleen op papier samenwerken, maar juist in de praktijk. De voorzieningen van de organisaties worden vraaggestuurd ingericht. Activiteiten worden niet alleen voor jongeren georganiseerd, maar juist ook door jongeren zelf.

2-4 Talenten benutten

Alle jongeren van Enschede moeten hun eigen talenten ten volle kunnen ontplooiën. We zetten in op optimaal onderwijs voor alle niveaus. We proberen om het gemiddelde niveau waarop leerlingen examens doen te verhogen, door mogelijkheden te bieden waarbij leerlingen zich optimaal kunnen ontwikkelen op eigen niveau. Zo halen we het maximale uit ieder kind. De PvdA is voorstander van het inzetten van nieuwe ontwikkelingen zoals *serious gaming* en andere multimedia-toepassingen. Dit helpt alle kinderen om zich te ontplooiën en vooral ook de kinderen die in het traditionele onderwijs niet helemaal tot hun recht komen.

Het afmaken van school is in de huidige samenleving erg belangrijk. We streven ernaar dat iedereen in ieder geval een startkwalificatie haalt. Dit is wat de meeste mensen minimaal nodig hebben om ook later in hun leven te kunnen blijven meedoen. Leerlingen die dreigen de startkwalificatie niet te halen, willen we extra hulp bieden bij het afmaken van de school en het vinden van werk. We willen daarbij een sluitend registratiesysteem om vroegtijdige schooluitval te signaleren en te bestrijden.

De PvdA vindt dat de gemeente schakelklassen moet blijven financieren. Leerlingen met een grote taalachterstand krijgen daar een jaar les, deze lessen zijn vooral gericht op de beheersing van de Nederlandse taal. Daarnaast willen we dat de gemeente het internationale onderwijs in de stad optimaal ondersteunt. De kwaliteit van dit onderwijs speelt een belangrijke rol in de overweging van internationale bedrijven waar zij zich vestigen.

We willen ook speciale aandacht voor leerlingen uit het praktijkonderwijs. Hiervoor willen we de samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven stimuleren. De opleidingen zouden moeten aansluiten op de talenten en de interesse van de jongeren, maar ook op de vraag uit de arbeidsmarkt. Op deze manier helpen we jongeren op weg naar meedoen in werk. De PvdA wil jongeren stimuleren om een opleiding in de techniek te kiezen, zodat de Twentse arbeidsmarkt een groot aanbod technisch opgeleide jongeren krijgt. Ook logistiek en zorg lijken toekomst te hebben. Daarbij moet actief worden samengewerkt met het bedrijfsleven om voldoende stage- en leerplekken aan te bieden. De gemeente – als werkgever – heeft hier een voorbeeldrol in.

We zetten in op jongeren, maar ook op een leven lang leren. Mensen die werk zoeken worden gestimuleerd om opleidingen te volgen en daarmee hun kansen op de arbeidsmarkt te vergroten. De gemeente zorgt er voor dat iedere inwoner van Enschede, jong én oud, de kans krijgt om gebruik te maken van de onderwijsvoorzieningen in de stad.

2-5 Kennishuis

Nauwe samenwerking van het onderwijs met bedrijven, maatschappelijke organisaties en inwoners versterkt de rol van Twente als *living lab* voor implementaties van nieuwe producten en diensten die ook bij kunnen dragen aan de leefkwaliteit voor inwoners. De maatschappelijke betekenis van deze innovaties is alleen te bereiken als veel mensen om kunnen gaan met deze technologische mogelijkheden. Het Kennishuis wordt de laagdrempelige plek waar inwoners elkaar helpen om dit te leren, zodat zij ook "innovatiekracht" ontwikkelen.

Dit kan met ondersteuning van leerlingen en medewerkers van de kennisinstellingen en bedrijven. De Volksuniversiteit en de Openbare Bibliotheek spelen hierbij een belangrijke ondersteunende rol. De PvdA wil dat deze organisaties die rol in de toekomst ook in de wijken vervullen. We kunnen de beschikbare middelen efficiënter benutten door samenwerking in de wijk. Daarnaast heeft de bibliotheek een belangrijke rol in het stimuleren van lezen. De PvdA wil behouden dat jongeren onder de 18 en mensen met een laag inkomen gratis lid kunnen worden.

2-6 Enschede studentenstad

Enschede is een studentenstad. Onderwijsinstellingen als Saxion Hogeschool, Universiteit Twente, maar ook meer specialistische instellingen als ITC, conservatorium, kunstacademie en business school TSM trekken veel studenten, vaak ook van buiten de regio. Mede door de sterke groei van het aantal buitenlandse studenten is de internationale betekenis van Enschede als studentenstad de afgelopen jaren sterk toegenomen. De PvdA ziet hier kansen om Enschede ook internationaal op de kaart te zetten. Zo versterken we in de toekomst de economie van Twente.

Enschede is voor studenten een leuke en fijne stad om in te leven; waar je goed kunt studeren, waar het fijn is om te wonen en waar je plezierige studententijd kan hebben. Initiatieven als de Batavierenrace, cultuurevenementen en bijvoorbeeld het Solar Team verrijken de stad. Die verdienen steun. Ook voldoende studentenhuysvesting en een goed uitgaansklimaat vinden we een vereiste. Een aantrekkelijk studentenleven speelt zich af op de campus van de universiteit en in de binnenstad. De PvdA vindt het belangrijk dat de gemeente intensief samenwerkt met vertegenwoordigers van studenten, zoals de Student Union, en met studentenverenigingen. We steunen ook de uitbouw in de komende jaren van de activiteiten van Saxion en ROC op de stadscampus via nieuwbouw in het centrum van Enschede. Enschede zal zich verder ontwikkelen als een dynamische kennisstad, met een uitdagende, inspirerende en aantrekkelijke stadscampus voor alle studenten.

We willen in gesprek blijven met studenten en werkgevers om te onderzoeken hoe we meer afgestudeerden kunnen behouden voor de stad, bijvoorbeeld door arbeidsmogelijkheden te zoeken en te helpen creëren. Een goed studieklimaat en goede kansen na de studie zorgt ervoor dat studenten na hun studietijd graag in de stad blijven en zodoende een bijdrage leveren aan de regionale economische ontwikkeling.

3 Zorg in Enschede

Iedereen doet mee, dat is onze inzet. Zaken als sekse, geaardheid, afkomst, geloof of politieke overtuiging mogen daarbij geen rol spelen. Ook een beperking mag niet in de weg staan om zo veel mogelijk mee te doen in de samenleving.

Voor wie daar ondersteuning bij nodig heeft, bieden we hulp. Essentieel is dat de mensen die hulp nodig hebben centraal staan binnen de zorgtaken van de gemeente. De PvdA wil de zorg minder ingewikkeld maken door deze dichtbij mensen te organiseren. Daarbij kiezen we voor een gebiedsgerichte benadering in de wijk, de buurt of het dorp. De mensen zullen daarbij in de toekomst in staat moeten zijn om, daar waar mogelijk, zijn eigen kracht en netwerk in te zetten om zijn problemen op te lossen. Hij is daardoor minder afhankelijk van de overheid. De PvdA is van mening dat er ondersteuning moet komen voor sociale verbanden naast de professionele vorm van zorg en hulpverlening.

In Enschede zijn bovendien veel mensen met een laag inkomen en mensen die niet in een eigen inkomen kunnen voorzien. Dat mag niet leiden tot sociaal isolement. Deze groep verdient extra aandacht, bijvoorbeeld door inkomensondersteuning en het stimuleren van vrijwilligerswerk.

3-1 Versterken van het netwerk

Vanaf 2015 zal een groot deel van de (langdurige) zorg en ondersteuning onder verantwoordelijkheid van de gemeente vallen. Wij willen dat mensen zolang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen. Thuiszorg, maaltijdverstrekking, maar ook mantelzorg door familie, vrienden of op buurniveau zijn hierop ingericht. Wij willen inzetten op het versterken van sociale netwerken. Digitale diensten zoals 'WeHelpen' kunnen daar ook bij ondersteunen.

Kennis van de zorgvraag én kennis van het zorgaanbod en bestaande zorgrelaties zijn onmisbaar voor maatwerk in de zorg en bij ontwikkeling van zorgarrangementen per wijk of buurt. Dit vereist goed contact tussen alle betrokken partijen. Dit vereist goed contact tussen alle betrokken partijen, zoals huisartsen, wijkverpleegkundigen en gezinscoaches. Ondersteuning van zorg door innovatieve inzet van ICT is nodig voor een goede en efficiënte uitvoering. Adviezen van de WMO-raad blijven een essentieel onderdeel bij beleidsbepaling en uitvoering van het zorgbeleid.

Van alle zorg die wordt verleend, wordt ongeveer tachtig procent gedaan door mensen die daarvoor niet betaald krijgen: mantelzorg. Deze zorg wordt veelal door mantelzorgers zelf als vanzelfsprekend gezien, maar is ook belastend. Om te voorkomen dat mantelzorgers overbelast raken, moeten middelen beschikbaar zijn voor ondersteuning van mantelzorgers. Professionele zorg en mantelzorg moeten elkaar duurzaam blijven versterken.

3-2 Thuiszorg versterken

Voor mensen met beperkingen zijn veel ondersteunende diensten beschikbaar. Het is hierbij de uitdaging dat men zoveel mogelijk zelf de regie over het leven voert. Instellingen moeten daarom samenwerken, zodat cliënten zo min mogelijk verschillende mensen over de vloer krijgen. De cliënt staat centraal.

De verwachting is dat het rijksbudget voor de huishoudelijke hulp de komende jaren fors zal dalen. Bijna tachtig procent van de inwoners van Enschede die huishoudelijke hulp ontvangt is hiervan afhankelijk en kan dit niet zelf betalen. Wij vinden het belangrijk dat een basisaanbod voor huishoudelijke hulp blijft bestaan, met een inkomensafhankelijke bijdrage. We kijken kritisch naar wat mensen

zelf kunnen. In veel gevallen zijn slimme combinaties mogelijk met andere zorg- of ondersteuningsactiviteiten in de eigen omgeving. Het gaat immers niet alleen om zorg, maar ook om welzijn. Naast het bieden van zorg moet daarom ook aandacht zijn voor het actief houden van mensen en het voorkomen van vereenzaming. Signalering is essentieel. Daarom blijft de signalerende rol van de huishoudelijke hulp bestaan.

De PvdA vindt het belangrijk dat medewerkers in de huishoudelijke hulp een eerlijke en fatsoenlijke beloning ontvangen voor de prestaties die zij leveren.

3-3 Hulpverlening door frontlijnsturing

De organisatie en financiering van hulp en ondersteuning voor mensen met meerdere problemen is vaak complex. De betrokkenheid van veel verschillende professionals en instellingen en de verschillende vormen van financiering is voor inwoners verwarrend en leidt tot minder efficiency bij de aanpak van problemen.

Enschede heeft inmiddels goede ervaringen met 'frontlijnsturing' bij gezinnen waar meerdere hulpverleners bemoeienis mee hebben. Daarbij is het uitgangspunt één gezin, één plan, één regisseur. Hierdoor voelt één iemand zich verantwoordelijk voor het totaal en kan diegene ook goed doorpakken. Professionals werken samen in wijkteams. Iedere instelling en professional brengt zijn deskundigheid en capaciteit in. Het mandaat van de regisseur moet worden versterkt.

We verwachten van professionals en instellingen dat zij uit zichzelf forse stappen gaan maken om de frontlijnsturing vorm te geven en dat het aantal betrokken organisaties en onderlinge overlap wordt teruggedrongen. Dit moet leiden tot een effectievere en efficiëntere uitvoering, en daarmee tot lagere kosten. Regie en bevoegdheden worden door de gemeente in de stadsdelen ondergebracht. De hulp aan ouderen heeft een belangrijke plaats in de wijkaanpak.

Omdat de gemeente verantwoordelijk wordt voor een deel van de AWBZ, zal de frontlijnsturing zich naast maatschappelijke ondersteuning, ook richten op ondersteuning en zorg voor jeugd, ouderen, verstandelijke gehandicapten en de geestelijke gezondheidszorg.

3-4 Welzijnswerk

De PvdA hecht belang aan het wijkwelzijnswerk. Het gesubsidieerde welzijnswerk moet zich in het bijzonder richten op mensen die ondersteuning nodig hebben. Verschillende doelgroepen worden geactiveerd zodat zij kunnen meedoen in Enschede, waaronder migranten, ouderen, werklozen en jongeren. Er moet goed worden samengewerkt tussen gemeente, inwoners en de verschillende professionele partijen. Hierbij is een goed evenwicht nodig tussen activiteiten die op buurt-, wijk of stedelijk niveau kunnen worden georganiseerd. Gezien het bijzondere karakter van de doelgroep blijft een afzonderlijk goed herkenbaar loket voor vluchtelingen en asielzoekers behouden.

Welzijnswerk speelt een belangrijke rol bij het stimuleren van ouderen om langer actief en gezond te zijn. Zij doen doorgaans veel vrijwilligerswerk en dragen daarmee bij aan de kwaliteit van de stad. Door goede verbindingen te leggen tussen de professionele welzijnsorganisaties en de verschillende (vrijwilligers)organisaties in de stad kunnen we zorgen dat ouderen ook in de toekomst met plezier een bijdrage leveren aan de stad.

3-5 Financiering zorg en welzijn

Om een passend aanbod van zorg en welzijn te kunnen realiseren is een gebiedsgerichte benadering per stadsdeel wenselijk. Daartoe komen budgetten voor zorg en welzijn beschikbaar per wijk. De PvdA vindt dat aanbieders van zorg en welzijn niet moeten worden gecontracteerd op basis van aanbesteding, maar op basis van kwalitatieve toelating. Bureaucratie en inefficiency worden zo veel mogelijk voorkomen.

Zorgaanbieders en gemeente maken voor elk stadsdeel een gezamenlijk plan en gaan versnippering van dienstverlening tegen. Dit plan is gericht op het zo goed mogelijk helpen van de zorgvragers. Professionals in de eerste lijn, zoals huisartsen en wijkverpleegkundigen, krijgen zowel middelen als bevoegdheden om zorg en ondersteuning te bepalen en te verdelen. Gemeente en zorgverzekeraars maken afspraken over preventie, integrale inkoop van zorg en de inzet van wijkverpleegkundigen.

Elke wijk heeft een zorgaanbod van professionals die maatwerk kunnen leveren met behoud van keuzevrijheid voor de cliënten. Via zorg in Natura is voor cliënten een zo passend mogelijk aanbod beschikbaar. De PvdA is voor behoud van de mogelijkheid van het toekennen van een persoonsgebonden budget (PGB) in het bijzonder bij complexe zorgvragen. Enschede stimuleert de inzet van innovatieve diensten in de zorg met gerichte inkoop.

Bij de aanbieders van welzijnswerk vormen deskundigheid en ruime lokale ervaring met de doelgroep door welzijnswerkers belangrijke criteria. Uitgangspunt is niet het behoud van een specifieke organisatie, maar wel behoud van professionals en hun kennis en ervaring. Op deze manier wordt ook op de langere termijn continuïteit van welzijnswerk in een wijk gewaarborgd, zodat mensen die ondersteuning nodig hebben het best worden bereikt en de ondersteuning het meest doeltreffend is.

De (financiële) verantwoording van zorg en welzijn op detailniveau (zoals productniveau) zal verdwijnen. Er komt meer een verantwoording op hoofdlijnen. Dit betekent een grotere verantwoordelijkheid voor de professionals: aan hen wordt veel vertrouwen gegeven, maar er volgen stevige sancties als het bewust mis gaat. Er zal onderzoek worden gedaan naar de ontwikkeling van een systeem waarvoor zicht is op de geleverde kwaliteit.

3-6 Maatwerk bij armoedebestrijding

De PvdA staat voor een stevig armoedebeleid voor mensen die het zonder extra steun van de gemeente financieel niet redden. Het gaat zowel om mensen die tijdelijk in deze situatie verkeren, als om mensen die door omstandigheden nooit in hun eigen levensonderhoud zullen kunnen voorzien. Het armoedebeleid is niet alleen toegankelijk voor mensen met een uitkering, maar ook voor werkende Enschedeërs die de eindjes niet aan elkaar kunnen knopen aan het einde van de maand. Met het kwijscheldingsbeleid steunt de gemeente alle mensen die in armoede leven.

Daarnaast moet maatwerk worden geboden. Daarmee kan de gemeente het budget besteden aan de mensen die dit het hardste nodig hebben. Dit betekent niet dat maatwerk alleen wordt geleverd op basis van inkomen. Er wordt bijvoorbeeld ook gekeken naar mensen die extra hoge ziektekosten of een opeenstapeling van kosten hebben, mensen die zich in een sociaal isolement bevinden, of naar de situatie van het huishouden van mensen. Er is extra aandacht voor kinderen. Maatwerk mag in ieder geval nooit leiden tot willekeur.

De bijzondere bijstand speelt de belangrijkste rol in het armoedebeleid. Zo kan beter gekeken worden naar de individuele situatie van de persoon en waar de grenzen van zelfredzaamheid liggen. De bijzondere bijstand is ook toegankelijk voor mensen met werk.

Inkomensbescherming is een verantwoordelijkheid waar we voor staan, maar we stimuleren mensen wel om mee te doen in de maatschappij en bieden hen daarvoor kansen. Doel is het voorkomen van sociaal isolement en het vergroten van de sociale contacten. Vrijwilligerswerk is daartoe een goede mogelijkheid. Wij vinden dat mensen in ruil voor hun uitkering vrijwilligerswerk kunnen verrichten. Voor dit vrijwilligerswerk mogen zij, in aanvulling op hun uitkering, een kleine onkostenvergoeding ontvangen van de organisatie waarvoor zij de handen uit de mouwen steken.

Sociale zekerheid is er voor mensen die het zonder steun echt niet redden. De PvdA vindt daarom dat streng moet worden opgetreden tegen mensen die willens en wetens misbruik maken van uitkeringen.

3-7 Schuldhulpverlening

Zowel bij het voorkomen van schulden als bij het oplossen van schulden is maatwerk van groot belang. Medewerkers van het Werkplein zullen bij gesprekken over uitkeringen altijd een inschatting moeten maken of mensen ondersteuning nodig hebben om schulden te voorkomen. Met partners in de stad, zoals woningcorporaties, zorgverzekeraars en energiemaatschappijen, wordt samengewerkt om financiële problemen vroeg te signaleren en erger te voorkomen.

Mensen met grote schulden moeten de kans krijgen om uit de negatieve spiraal te komen en moeten een nieuwe start kunnen maken. Het beleid is erop gericht dat mensen uiteindelijk weer financieel zelfredzaam zijn. Men kan niet elk jaar opnieuw aankloppen bij de stadsbank. Mensen die niet mee willen werken, worden niet verder geholpen. Er zal wel oog zijn voor mensen die niet in staat zijn zelf regie te voeren over hun eigen leven en hun eigen geld.

De PvdA vindt dat er geen onderscheid moet zijn tussen mensen die in armoede leven zonder schulden en mensen met schulden. Het armoedebelief in Enschede is er voor hen allemaal.

3-8 Samenwerken met maatschappelijke organisaties

Het ondersteunen van mensen die niet of moeilijk in hun inkomen kunnen voorzien is primair een taak van de overheid. Veel maatschappelijke, particuliere en levensbeschouwelijke organisaties vervullen hierin een belangrijke aanvullende rol. Het is belangrijk dat hulpverleners van de gemeente, hulpverleners van deze organisaties en vrijwilligers van elkaar weten wat ze doen en samenwerken om de mensen die inkomensondersteuning nodig hebben zo goed mogelijk te helpen. Daarom vervult de gemeente hierin de regiefunctie.

De gemeente Enschede spoort organisaties aan om zelf in eigen middelen te voorzien. Ook helpt de gemeente organisaties die ondersteuning vragen bij het verminderen van bureaucratie, het zoeken naar goedkope huisvesting en geeft het eventueel subsidies. De gemeente controleert organisaties die substantiële bedragen gemeenschapsgeld krijgen voor armoedebestrijding, omdat het geld rechtvaardig en aan het juiste moet worden besteed.

4 Prettig wonen in Enschede

Enschede is een levendige stad en moet dat ook blijven. De stad moet voor jong en oud een plezierige stad zijn om te wonen. Daarbij is het bijvoorbeeld belangrijk om ervoor te zorgen dat we een bruisende binnenstad hebben en dat er genoeg mogelijkheden zijn voor horeca, cultuur en sport. Ruimtelijke ontwikkelingen in en rond de stad hebben altijd als doel een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van leven. Of het nou om de directe woonomgeving gaat, om het scheiden van afval of over de openbare ruimte.

4-1 Ruimtelijke ontwikkelingen

De afgelopen vijftien jaar is Enschede flink gegroeid. Nieuwe woonwijken zijn gebouwd, bestaande wijken zijn verbeterd en bedrijventerreinen zijn opgeknapt en uitgebreid. Inmiddels is de behoefte aan nog meer ruimte voor wonen of bedrijvigheid verminderd. De beschikbare gronden voldoen in ruime mate aan de behoefte. Dat heeft zijn weerslag op de gemeentelijke financiën: de afschrijving van gronden heeft gezorgd dat de reserves in het gemeentelijk grondbedrijf tot een minimum zijn geslonken.

Grote ruimtelijke investeringen vinden voornamelijk nog plaats in het centrumgebied en op het Kennispark. Dat doen we in samenwerking met partners, waarbij we proberen zo mogelijk gebruik te maken van externe financiering. Voor de overige delen kiezen we een faciliterende rol, met als doel leegstaande panden en braakliggende terreinen in onze stad te (her)ontwikkelen. We zijn voorstander van tijdelijk gebruik voor maatschappelijke doeleinden als dat niet marktverstrend werkt, bijvoorbeeld door de aanleg van stadstuinen.

We proberen zo min mogelijk de groene stadsrandzone verder te bebouwen en kiezen voor herstructurering en herontwikkeling boven verdere uitbreiding aan de randen, die ten koste zou gaan van unieke natuur en de laagdrempelige toegang tot natuur in de directe woonomgeving.

De gemeente heeft een belangrijke rol in ruimtelijke kwaliteit en behoud van monumentaal en cultureel erfgoed. Zij doet dit in nauwe interactie met bewoners en ondernemers, met bijvoorbeeld inzet van stadsbouwmeesters. Er wordt niet alleen gekeken naar wat niet mag, maar juist ook naar wat wel kan. Verbeteringen waar de kwaliteit te kort schiet worden gestimuleerd. Van belang is daarbij ook aandacht te hebben aan de uitstraling van onze invalswegen. Het feit dat deze locaties beeldbepalend zijn voor onze stad moet meewegen bij de ruimtelijke ontwikkeling en de prioriteit die we geven aan opknappen, vernieuwen en herontwikkelen.

Herstructureren en verduurzamen

Ondanks de forse inspanningen in de afgelopen decennia kent Enschede nog steeds een herstructureringsopgave. De komende tijd is de herstructurering geconcentreerd op de wijken Velve-Lindenhof, Boswinkel en Bijvank. De PvdA vindt het echter belangrijk dat de woningcorporaties ook inzetten op herstructurering van andere delen van de Wesselerbrink, in Stroinkslanden, Stadsveld en de Spoorzone. Daarbij moet aandacht zijn voor levensloopbestendig bouwen en verbouwen en de opkomst van nieuwe woonvormen, zodat de woningen en gebouwen in de toekomst een waardevolle functie voor de stad of de wijk kunnen behouden.

De PvdA is blij met de leidende rol die woningcorporaties nemen in de volkshuisvesting en heeft waardering voor hun bijdrage aan leefbare wijken. De PvdA wil de gekozen weg van de "Stedelijke Koers" voortzetten, waarbij de gemeente in samenspraak met de corporaties in de gaten blijft houden dat het type en hoeveelheid woningen aansluit op de vraag. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om

studentenhuisvesting, startende gezinnen, gehandicapten, zorgbehoevende ouderen en kwetsbare groepen. Bij de bouw (en zo mogelijk ook het groot onderhoud) van woningen moet rekening gehouden worden met een veranderende vraag.

De vormgeving van buurten en wijken moet de levendigheid van de stad en de sociale cohesie in een buurt ondersteunen. De openbare ruimte rond woningen kan zo worden ingericht dat die uitnodigt tot sociaal contact. Ook de verdeling tussen koop- en (sociale) huurwoningen moet aansluiten op de vraag. Daarbij is bouwen met kwaliteit het uitgangspunt dat we ondersteunen.

De PvdA is groot voorstander van het in een hoog tempo verduurzamen van de bestaande woningvoorraad. Naast dat het duurzaam is, leidt het ook tot een daling van de energiekosten voor de bewoners. Bij nieuwbouw is een energielabel A verplicht, daarnaast moet het gebouw levensloopbestendig zijn. Op die manier zorgen we ervoor dat panden ook in de toekomst bruikbaar zijn voor verschillende doelgroepen en eenvoudig zijn om te bouwen voor nieuwe activiteiten van wonen, werken of recreëren. De verantwoordelijkheid van dergelijke transitie van bestaande panden ligt in de eerste plaats bij de eigenaren. De PvdA vindt dat de gemeente functieverandering moet stimuleren wanneer dit een duurzame oplossing biedt voor de omgeving en daar actief aan moet meewerken.

4-2 Aantrekkelijke binnenstad

Een aantrekkelijke binnenstad vormt het hart van de stad en van de regio en is van belang voor het vestigingsklimaat voor bedrijvigheid. Met een aantrekkelijke binnenstad binden we onze inwoners en trekken we nieuwe mensen naar de stad. Het centrum moet een goede mix van verschillende functies hebben om de stad levendig te houden. Dus met winkels, horeca en cultuur maar ook met wonen, werken (zoals bijvoorbeeld werkplekken voor Zzp'ers en andere kleine bedrijvigheid), onderwijs en het nieuwe ziekenhuis. We moeten daarom terughoudend zijn met het toestaan van horeca op andere plekken in de stad. Bij een levendig vitaal centrum hoort ook een hoog niveau van onderhoud van de openbare ruimte.

Verdichting

De PvdA kiest voor verdichting en versterking van de binnenstad. Waar leegstand is, moet de zichtbaarheid daarvan worden teruggedrongen. De beschikbare ruimte kunnen we ook als kans zien. Tijdelijk gebruik van winkelruimtes voor bijvoorbeeld exposities, tentoonstellingen of kleinschalige evenementen geeft een winkelgebied meer glans en kan daarmee creatieve mensen in de stad een podium bieden. Activiteiten voor kinderen vormen eveneens een goede mogelijkheid voor gebruik van leegstaande panden. Wonen in de binnenstad, zowel tussen als boven winkels, draagt bij aan behoud van de vitaliteit van het centrum en het gevoel van veiligheid buiten winkeltijden.

De binnenstad van Enschede is hét winkelgebied van de regio. De PvdA wil een binnenstad met een zeer divers winkelaanbod, waardoor het een aantrekkelijke plaats is voor bezoekers, zowel van binnen als van buiten Enschede. De PvdA ziet graag een kwalitatieve uitbreiding van het winkelaanbod met meer speciaalzaken.

Door de opkomst van webwinkels en de toename van aankopen via internet blijft het aanbod van winkels onder druk staan. Leegstand is op een aantal plekken in de stad goed zichtbaar. We willen daarom het bestaande winkelgebied niet verder uitbreiden. Het centraliseren van het winkelaanbod vermindert de leegstand in het gebied. Het Actieprogramma Binnenstad wordt ingezet om ondernemers te stimuleren om vanaf de buitenkant naar de binnenkant van het centrum te verhuizen. Daarnaast kan het winkelgebied worden versterkt door stimuleren van Het Nieuwe Winkelen en pop-up stores (tijdelijke winkels).

Met het actieprogramma Binnenstad heeft de gemeente de afgelopen jaren bijgedragen aan verbetering van de ruimtelijke kwaliteit in de binnenstad. De PvdA wil dit actieprogramma met nieuwe middelen voortzetten.

Stadsweide

De binnenstad van Enschede is inmiddels al grootschalig vernieuwd. De Kop van de Boulevard, het gebied tussen het oude centrum en het nieuwe ziekenhuis, verdient nog een ruimtelijke kwaliteitsimpuls. Deze ruimtelijke impuls moet gelijk opgaan met een inhoudelijk sterk programma rond innovatie en ondernemerschap, om te zorgen dat de bijdrage aan ontwikkelingen in de stad goed geborgd wordt. Dat doen we samen met partners als Saxion en ROC van Twente, die al een locatie hebben in het gebied, maar ook de Universiteit Twente, die we graag meer betrekken bij activiteiten in en rond de binnenstad. De PvdA vindt dat op de Kop van de Boulevard gebouwen van bijzondere architectuur moeten worden gerealiseerd, waarop Enschedeërs trots kunnen zijn en waarmee Enschede zich internationaal op de kaart zet. Enschede is een stad met uitstraling!

4-3 Cultuur en evenementen

Enschede is het grootstedelijk hart van Twente en biedt culturele voorzieningen met een regionaal en een landelijk bereik. Muziekkwartier, bioscopen, musea en theaters verzorgen een uiteenlopend programma. In de binnenstad vinden evenementen plaats voor een breed publiek.

Samen werken aan meer publiek

Samenwerking van de partners in het cultuurcluster is voorwaarde voor gemeentelijke subsidie. Wij vragen van de culturele instellingen aantoonbare inspanning om het publieksbereik te vergroten. Zij werken hierbij samen in marketing en ticketoffice via de website van Enschede Promotie, en aan een gezamenlijke en op elkaar afgestemde tweejaarlijkse programmering van evenementen en tentoonstellingen.

Cultuureducatie vinden we erg belangrijk. Het helpt jongeren, maar ook volwassenen om zichzelf te ontplooien en om op een open manier naar de wereld om hen heen te kijken. De culturele instellingen bieden een samenhangend en gevarieerd aanbod van cultuureducatie aan. De muziekschool heeft hier een belangrijke rol in het aanbieden van muzieklessen en het ondersteunen van amateurmusici.

Evenementen

De inzet van de budgetten voor evenementen blijft een jaarlijkse verantwoordelijkheid van de gemeente. Er moet een jaarlijks muziek-evenement in de binnenstad komen waarin kwaliteiten van Enschede muziekstad op gebieden als jazz, pop en klassiek te horen zijn. Daarnaast blijft er een tweejaarlijks evenement met beeldende kunst. Dit evenement is in eerste instantie gericht op de inwoners van Enschede, maar trekt daarnaast ook (inter)nationaal publiek. Voor de klassieke muziek en opera is behoud van het Nederlands Symfonie Orkest en de Nationale Reis Opera van belang. De gemeente biedt daarin ondersteuning door bij te dragen in huisvesting en repetitiemogelijkheden. De programmering van podiumkunsten in het Muziekkwartier, de Bonbonnière en de Kleine Zaal komt in één hand. De PvdA wil grote concerten in het de Grolsch Veste en Go Planet mogelijk maken.

Amateurkunst

De meeste kunst in Enschede wordt gemaakt door amateurs. Kunst en cultuur leeft bij alle lagen van de bevolking en is als musische en creatieve ontwikkeling van jong en oud van groot belang. Amateurkunst verdient blijvende ondersteuning en bevordering. Het is daarom belangrijk dat ook ama-

teurs gebruik kunnen maken van de voorzieningen in de stad, zoals de schouwburg, het muziekcentrum en de kleine zaal van de oude schouwburg. De toenemende initiatieven van kunstenaars om zelf cursussen te geven, moeten worden gestimuleerd.

Toerisme en recreatie

Toerisme en recreatie vormen een belangrijk, en groeiend, aandeel in de lokale en regionale economie. Daarmee biedt toerisme kansen voor de lokale werkgelegenheid en de promotie van onze stad en dorpen. Enschede zet daarom de komende periode in op verdere ontwikkeling van het toerisme in de gemeente, in samenwerking met lokale en (eu)regionale partners. De komende jaren openen in de stad verschillende hotels hun deuren. De PvdA zet in op de komst van een jeugdhotel in de binnenstad.

4-4 Sport

Sport brengt mensen bij elkaar en draagt bij aan de gezondheid. De PvdA wil dat er voor iedereen mogelijkheden zijn om te sporten en dat sporten voor iedereen betaalbaar is. De PvdA wil behoud van redelijke tarieven voor het (buiten)zwembad en de ijsbaan. Dit kan betekenen dat ook in de toekomst een gemeentelijke bijdrage noodzakelijk is om deze belangrijke voorzieningen in de stad te behouden. Topsport en sportevenementen kunnen mensen stimuleren (meer) te gaan sporten en bewegen. De PvdA ondersteunt de opgezette samenwerking tussen de topsportevenementen in de regio.

De afgelopen periode zijn op diverse plekken in Enschede vitale sportverenigingen geïntroduceerd. In de vitale sportvereniging fungeert sport als middel om mensen uit de buurt met elkaar in contact te brengen en mogelijkheden tot participatie en ontwikkeling te bieden. De vitale sportvereniging wortelt in de wijk en fungeert als verbinding tussen sport, activeren, onderwijs en welzijn. De PvdA wil in de komende periode verenigingen een bredere rol geven als 'algemene voorziening' door hun krachten en mogelijkheden beter te benutten. Daarom zullen de huidige vitale sportverenigingen ondersteund blijven, en worden de principes van de vitale sportvereniging uitgerold over andere amateurverenigingen in de gehele stad. Door inzet van veel vrijwilligers bij de amateurverenigingen op gebied van sport en cultuur is het mogelijk jongeren in een natuurlijke omgeving hun talenten te laten ontdekken.

Binnensportaccommodaties moeten optimaal benut worden voor zowel sport als andere wijkactiviteiten.

4-5 Prettig wonen

Iedere inwoner van Enschede moet prettig en veilig kunnen wonen in een goed onderhouden woonomgeving. Het onderhoud van de openbare ruimte moet voldoen aan het basisniveau van schoon, heel en veilig. Alleen voor de binnenstad blijft de ambitie voor een hoog onderhoudsniveau staan, omdat deze het visitekaartje is van onze stad.

De gemeente blijft primair verantwoordelijk, maar bewoners en woningcorporaties spelen een grote rol in de keuzes die in wijken worden gemaakt op het gebied van onderhoud. Daarbij mag worden gedifferentieerd in kwaliteitsniveaus, mits het aansluit bij wat de bewoners belangrijk vinden en waarderen. Bewoners kunnen bij speciale projecten in de wijk of extra groenvoorzieningen zelf werkzaamheden verrichten. De gemeente blijft de regie voeren en ondersteunt mensen die wat willen betekenen voor hun leefomgeving. De PvdA pleit voor een vast team onderhoudsmedewerkers in elke

wijk. Zo voelen medewerkers zich verantwoordelijk voor de kwaliteit in hun eigen wijk en zijn zij herkenbaar en aanspreekbaar voor de buurtbewoners.

Buurt in Actie en het vervolg daarop in de vorm van wijkbudgetten hebben de afgelopen jaren bewoners meer betrokken bij hun wijk. De PvdA wil deze succesvolle werkwijze voortzetten. Het geld kan niet alleen besteed worden aan de openbare ruimte, voor sociale of culturele activiteiten, maar bijvoorbeeld ook om wijkbewoners te activeren. De wijkbewoners blijven zelf bepalen waar zij het geld aan willen uitgeven.

Voorzieningen en faciliteiten in de wijken worden waar mogelijk geclusterd, bijvoorbeeld bij sportverenigingen, scholen en buurtcentra. Verdere concentratie is nodig om tegen redelijke kosten hoogwaardige voorzieningen in stand te houden en te zorgen dat voorzieningen optimaal worden gebruikt door de inwoners van de wijk. De PvdA is voorstander van een actieve samenwerking met vastgoedeigenaren en ondernemers om leegstand en achteruitgang van winkelcentra tegen te gaan. Daarbij moeten zij door de gemeente gefaciliteerd worden om passende functies te vinden en mogelijk te maken.

4-6 Overlast en veiligheid

Je veilig voelen in je eigen huis, je directe omgeving en stad is een recht waar we ons hard voor maken. Helaas is er soms sprake van overlast of andere ervaringen die leiden tot een gevoel van onveiligheid. Om dit te voorkomen en te verminderen moet er een goede balans zijn tussen preventieve maatregelen en handhaving: problemen bij de kern aanpakken, mensen aanspreken en aanpakken. De nadruk ligt daarbij op preventie. Wijkbewoners kunnen een belangrijke rol spelen in het veiligheidsgevoel in de buurt en het toezicht op wat er gebeurt in de wijk.

Overlast van jongeren kan worden verminderd door hen andere mogelijkheden van tijdsbesteding aan te bieden. Waar nodig, worden jongeren geholpen om op het rechte pad te blijven of te komen. Dat doet de gemeente, ook op wijkniveau, samen met sociale partners in de stad, zoals het jongerenwerk en de politie. Een specifieke kleine groep jeugd bezorgt ondanks de inspanningen toch overlast. Voor deze groep is een intensieve aanpak nodig.

Overlast van daklozen, alcohol- en drugsgebruikers en dealers op straat wordt aangepakt. Voor kwetsbare groepen wordt komende jaren ook gestreefd naar voldoende huisvesting in de stad.

Fysieke verloedering, zoals vervuiling, illegale stort van afval of bekladden van muren en wanden, draagt bij aan een gevoel van onveiligheid. Het is zaak te zorgen voor een schone omgeving. De gemeente dient hierin, samen met partners, adequaat op te treden. Gestreefd moet worden naar het opsporen van daders.

Op plekken waar sprake is van terugkerend overlastgevend gedrag kan (tijdelijk) cameratoezicht worden ingezet om daders van overtredingen te pakken en om verder overlastgevend gedrag te voorkomen.

Veelplegers zijn verantwoordelijk voor veel criminaliteit in de stad, zoals woninginbraken. Een beperkt aantal mensen verantwoordelijk is voor heel veel delicten. De gemeente blijft samen met de politie en het Openbaar Ministerie actief om deze mensen weer op het rechte pad te brengen. Zinnvolle dagbesteding en passende huisvesting zijn nodig voor een kansrijke nieuwe stad.

4-7 Afval scheiden

Afval moet zo veel mogelijk worden hergebruikt als grondstof voor nieuwe producten. Daarvoor is wel goede afvalscheiding nodig. De PvdA wil dat het percentage gescheiden afval stijgt van 45% naar 60% in 2020, waarvoor we wel zo veel mogelijk gescheiden afval huis aan huis moeten ophalen.

Inwoners en bedrijven moeten meer inzicht krijgen in nut en noodzaak van het scheiden van afval. Dat kan bijvoorbeeld door meer in te zetten op belonen van goed afval scheiden. Om de scheiding van afval te stimuleren, moet de besparing op storten zich vertalen in het tarief dat bij de inwoners in rekening wordt gebracht. Meer gescheiden inzamelen mag in ieder geval niet leiden tot hogere kosten. Ook bij hoogbouw en voor binnenstadbewoners worden de scheidingsmogelijkheden verbeterd. Containers worden tijdig geleegd om te voorkomen dat er overlast ontstaat.

Voor het grotere afval komt er tenminste één afvalbrengpunt dat goed bereikbaar is voor alle inwoners en bedrijven. Dat betekent ruime openingstijden overdag, 's avonds en in het weekend en een goede doorstroming, ook op drukke momenten. Daarnaast worden meer openbare vuilnisbakken geschikt voor het scheiden van afval.

4-8 Veilige en fietsvriendelijke stad

De PvdA heeft drie speerpunten op het gebied van verkeer: goede doorstroming, 'Enschede fietsstad' en veiligheid. Auto's, bussen en fietsers krijgen steeds meer eigen netwerken. Openbaar vervoer en fietsen wordt daardoor aantrekkelijk als alternatief voor de auto. Als mensen worden verleid minder vaak de auto te nemen, leidt dat bovendien tot een betere doorstroming voor andere weggebruikers.

Het autonetwerk is in Enschede grotendeels op orde; daar hoeft niet veel meer te gebeuren. Wel hebben we nog een aantal knelpunten op te lossen, zoals de bereikbaarheid van de luchthaven en het Kennispark vanaf de noordkant, de grote drukte in de spits en op zaterdag op de Zuiderwal/Haaksbergerstraat en de doorstroming op de Gronausestraat. Autoverkeer dat van de ene kant naar de andere kant van de stad moet zoveel mogelijk over de singels worden geleid; hierdoor wordt het binnensingelgebied ontlast. Inzet van innovatieve (verkeers-)technische mogelijkheden is daarvoor een belangrijke randvoorwaarde.

Met de nadruk op het stimuleren van het openbaar vervoer en de fiets kiezen we voor duurzame mobiliteit, waaronder vermindering van verkeerslawaaï en CO₂-uitstoot. Om elektrisch rijden te stimuleren, komen er voldoende oplaadpunten en gratis parkeerplaatsen voor elektrische auto's.

Bereikbaarheid met de fiets

Enschede is een echte fietsstad en Enschedeërs fietsen relatief veel. Toch is er potentie voor nog meer fietsgebruik. De PvdA zet daarom in op snelle verbindingen en goede fietspaden. We willen verdere uitbreiding van de fietssnelweg, zodat fietsers sneller en eenvoudiger van en naar Hengelo en Oldenzaal kunnen fietsen. Ook blijft het beheer en onderhoud een punt van zorg; fietsers zijn gebaat bij een comfortabele route.

Fietsers moeten ook makkelijker hun fiets kunnen stallen. Het aantal fietsnietjes in de binnenstad wordt uitgebreid om voldoende plek te bieden, maar ook om de hinder van fietsen op looproutes en voor winkelruiten te verminderen. Er komen meer "rode lopers" op looproutes voor winkels waar gestalde fietsen hinderlijk zijn, zowel in de binnenstad als bij winkelcentra. De bewaakte fietsenstallingen blijven gratis.

De PvdA wil goede mogelijkheden voor recreatief fietsen, waarbij completering en uitbreiding van het Rondje Enschede centraal staat. De routes moeten goed toegankelijk zijn voor alle gebruikers.

Veilig op pad

Veiligheid in het verkeer is belangrijk. Onze aandacht gaat vooral uit naar plekken waar veel ongevallen gebeuren. Voor fietsers willen we comfortabele en veilige routes door de wijken, met zo min mogelijk doorgaand autoverkeer op de route. Actief strooibeeld en goed onderhoud van wegen dragen ook bij aan het verminderen van het aantal ongevallen.

Verkeerseducatie blijft daarnaast een belangrijk middel. De campagnes gericht op gedrag, bijvoorbeeld op scholen maar ook voor ouderen, zijn een goed middel om ongelukken te voorkomen.

Ook het vergroten van toegankelijkheid vergroot de veiligheid en verlaagt de drempel voor mensen om op pad te gaan. Zo moet openbare ruimte goed zijn ingericht op de wensen en eisen van de inwoners die minder mobiel zijn.

Openbaar vervoer

Met de HOV-busbanen in alle richtingen hebben we prachtige infrastructuur. We willen dat deze goed gebruikt wordt. Daarom moet het gebruik van het openbaar vervoer verder worden gestimuleerd voor alle doelgroepen.

We willen ons sterk maken voor het verminderen van de reistijd naar de Randstad, met zo min mogelijk overstappen. Op langere termijn kan aansluiting van Twente op een netwerk van hogesnelheidstreinen ervoor zorgen dat Enschede (in reistijd gemeten) veel dichterbij de rest van Nederland ligt. Verkleining van de reistijd is van belang voor het zakelijk en het woon-werkverkeer. Het vergroot de kansen op de arbeidsmarkt van werkzoekenden omdat er meer banen binnen redelijke reisafstand liggen en het vergroot de mogelijkheden voor bedrijven in Twente om specifiek opgeleid personeel uit de rest van Nederland aan te trekken.

Als er grote evenementen zijn in de stad, moeten bezoekers Enschede ook goed met het openbaar vervoer kunnen bereiken. Een ruimere treindienst in de late uren draagt daaraan bij. De PvdA wil dat de gemeente met de NS onderhandelt over de mogelijkheden hiertoe.

5 Bestuur en financiën

Samen met bewoners in de wijk

De afgelopen jaren werkt de gemeente meer en meer samen met inwoners en professionals van maatschappelijke organisaties. Het stadsdeelgewijs werken is verder doorgezet en geeft inhoud aan een nabije lokale overheid, met medewerkers die de stad kennen en direct aanspreekbaar zijn. De invoering van wijkbudgetten per stadsdeel vormt de kern van een grotere betrokkenheid van bewoners bij kwesties die in de eigen wijk spelen. De PvdA wil die behouden en de uitvoering van het stadsdeelgewijs werken versterken in het sociale domein. Professionals die in de wijk werken hebben handelingsvrijheid om maatwerk te leveren, zonder een grote bureaucratische registratielast. Daar zijn goede ervaringen mee opgedaan in de aanpak van de sociale vraagstukken in Pathmos/Stevenfenne. De PvdA is voorstander van die aanpak in wijken waar veel meervoudige problematiek aan de orde is. De benadering van inwoners via de eigen netwerken in de wijk geeft een belangrijke basis aan de samenredzaamheid in onze stad. De gemeente organiseert de informatiebasis die inwoners en professionals nodig hebben om het beleid te kunnen uitvoeren. Enschede vervult op dit terrein een voortrekkersrol voor Twente.

Kleinere gemeentelijke organisatie

De door Rijksbezuinigingen gestimuleerde gemeentelijke bezuinigingen hebben geleid tot een heroverweging van de omvang van het gemeentelijk ambtenarenapparaat. Verzelfstandiging, regionalisering en stedelijke concentratie van dienstverlening dragen bij aan het bereiken van een kleinere gemeentelijke organisatie. De inzet van moderne communicatie en informatietechnologie bij diverse vormen van handhaving en dienstverlening leidt tot meer efficiëntie. Die willen we optimaal benutten. Het arrangeren van samenwerking en doorbreken van verkokering is gebaat bij vergroten van de professionele verantwoordelijkheid van de ambtenaren én de professionals in het veld. Deze activiteiten leiden ook tot andere rollen van betrokken ambtenaren als frontlijnstuurder en arrangeur van samenwerkingsprocessen.

De PvdA is ervan overtuigd dat in de werkprocessen in veel delen van de gemeentelijke organisatie nog verdere mogelijkheden tot stroomlijning en versobering mogelijk zijn. De PvdA is niet van de grote overheid en juicht een verdere afslanking toe, mits met behoud van goede dienstverlening en resultaten van beleid in de stad. Duidelijke doelen en rapportage over bereikte resultaten gaan wat de PvdA betreft hand in hand met de herinrichting van de gemeentelijke organisatie. Behoud van een sociaal beleid voor de huidige werknemers is uitgangspunt. Alle ambtenaren in de regio Twente dienen een werkgarantie te houden, zodat vermindering van ambtelijke inzet alleen kan geschieden via natuurlijk verloop of verplaatsing.

Investeren in de stad

De gevolgen van de recessie laten zich voelen in de stedelijke ontwikkeling van Enschede. Leegstand van vastgoed in de stad, in het bijzonder kantoren en winkels, leidt tot verloedering en dat is onwenselijk. De gemeente is daarom actief in het arrangeren van kansen voor ruimtelijke herinrichting van gebieden waarbij samenwerking met marktpartijen nodig is. De beschikbaarheid van geld om die samenwerking aan te jagen en te stimuleren is essentieel. Investeren in de stad samen met partners gaat niet ten koste van de inwoners maar is net zo belangrijk als investeren in het vangnet voor kwetsbare mensen in de samenleving. De PvdA is daarom voorstander van een fonds voor

binnenstadsontwikkeling, een fonds voor herstructurering van wijken en een fonds voor ruimtelijke stedelijke projecten.

Financieel zwaar weer en woonlasten

De bezuinigingen die de gemeente doorvoert zijn merkbaar en vragen soms om een fundamentele heroverweging van beleid. In de afgelopen jaren heeft dat kunnen gebeuren zonder lastenverzwaring voor de inwoners. De PvdA wil zich de komende jaren daar opnieuw hard voor maken en wil dit beoordelen door het begrip woonlasten centraal te stellen. De totale gemiddelde woonlasten mogen niet stijgen. Het gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid willen wij overeind houden.

Risico's beheersen

De grote rijksbezuinigingen hebben in de afgelopen jaren een enorme druk gelegd op de gemeentefinanciën. De meerjarige structurele bezuinigingen van meer dan 50 miljoen euro op jaarbasis hebben gevolgen. De ruimte om tegenvallers op te vangen is zeer klein. Tegenvallers moeten in deze tijd direct leiden tot bijsturing. Deze risicovolle situatie neemt toe door de te verwachten extra risico's als gevolg van de voorgenomen decentralisaties in het sociale domein. De gemeente moet daarom streven naar een grotere (regionale) risicobuffer en sparen voor versterking van het weerstandsvermogen (de reserve) van de gemeente.